

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΛΕΣΒΟΥ

*Το έργο της Στερέωσης και Αποκατάστασης
του ΒΑ Περιβόλου (Περιοχή Β) του Άνω Κάστρου
και Ανάπλαση μιας Οικίας Οθωμανικών Χρόνων
στο Κάτω Κάστρο Μυτιλήνης*

Συντονισμός - Επιμέλεια κειμένων:

Δρ Παύλος Τριανταφυλλίδης

Κείμενο:

Αφροδίτη Μεϊμάρη, Ευριδίκη Τσιλιγγίρη

Φωτογραφίες - Σχέδια:

Αρχείο ΕΦΑ Λέσβου

Γραφιστική επιμέλεια:

Μαίρη Κοκκινοφόρου

© ΥΠ.ΠΟ. - ΕΦΑ ΛΕΣΒΟΥ 2023

ΜΥΤΙΛΗΝΗ 2023

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
«Βόρειο Αιγαίο 2014 - 2020»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το κάστρο της Μυτιλήνης έκτασης 60 στρεμμάτων, αποτελούσε από την αρχαιότητα φυσική, οχυρή θέση **(1)** παρέχοντας τη δυνατότητα ελέγχου των δύο λιμανιών, βόρειου και νότιου, της πόλης. Έφερε ισχυρή οχύρωση και στη ΒΑ πλευρά του θεμελιωνόταν στις βραχώδεις εξάρσεις του εδάφους.

Στη σημερινή του μορφή διαρθρώνεται **(2)** σε τρεις περιβόλους: ο ανώτερος στη ΝΑ παρυφή του (Άνω Κάστρο), αποτελεί την τελευταία γραμμή άμυνας του κάστρου, περιλαμβάνοντας τον κεντρικό αμυντικό πύργο και την πυριτιδαποθήκη. Εντός του μεσαίου περιβόλου (Μεσαίο Κάστρο) βρίσκονται τα κτήρια των φυλακών, του *μενδρεσέ* και του *τεκέ*, η βυζαντινή δεξαμενή και οι κρύπτες, καθώς ακόμα μία δεύτερη πυριτιδαποθήκη. Ο κυρίως αυτός περίβολος ήταν προσβάσιμος μέσω δύο συγκροτημάτων πυλών από τον νότο και από τα δυτικά, μέσω της λεγόμενης *Ορτά Καπού*. Άλλες δύο μικρότερες πύλες στα βόρεια του περιβόλου εξυπηρετούν την κίνηση από και προς τις κατοικίες του Κάτω Κάστρου, τη *Σαπλιτζά* και το χαμάμ, τα οποία, περιβαλλόμενα από το επιθαλάσσιο οχυρωματικό τείχος, εντάσσονται στον τρίτο περίβολο (Κάτω Κάστρο). Το πολυμορφικό οχυρωματικό σύνολο του κάστρου (τείχη, κανονιοστάσια, μνημειώδεις πύργοι και προμαχώνες, εντυπωσιακές πύλες), αποτέλεσε αναπόσπαστο τμήμα των μεγάλων οχυρωματικών έργων, που κατασκευάστηκαν στη Λέσβο κατά τη Μεσαιωνική και Νεότερη περίοδο.

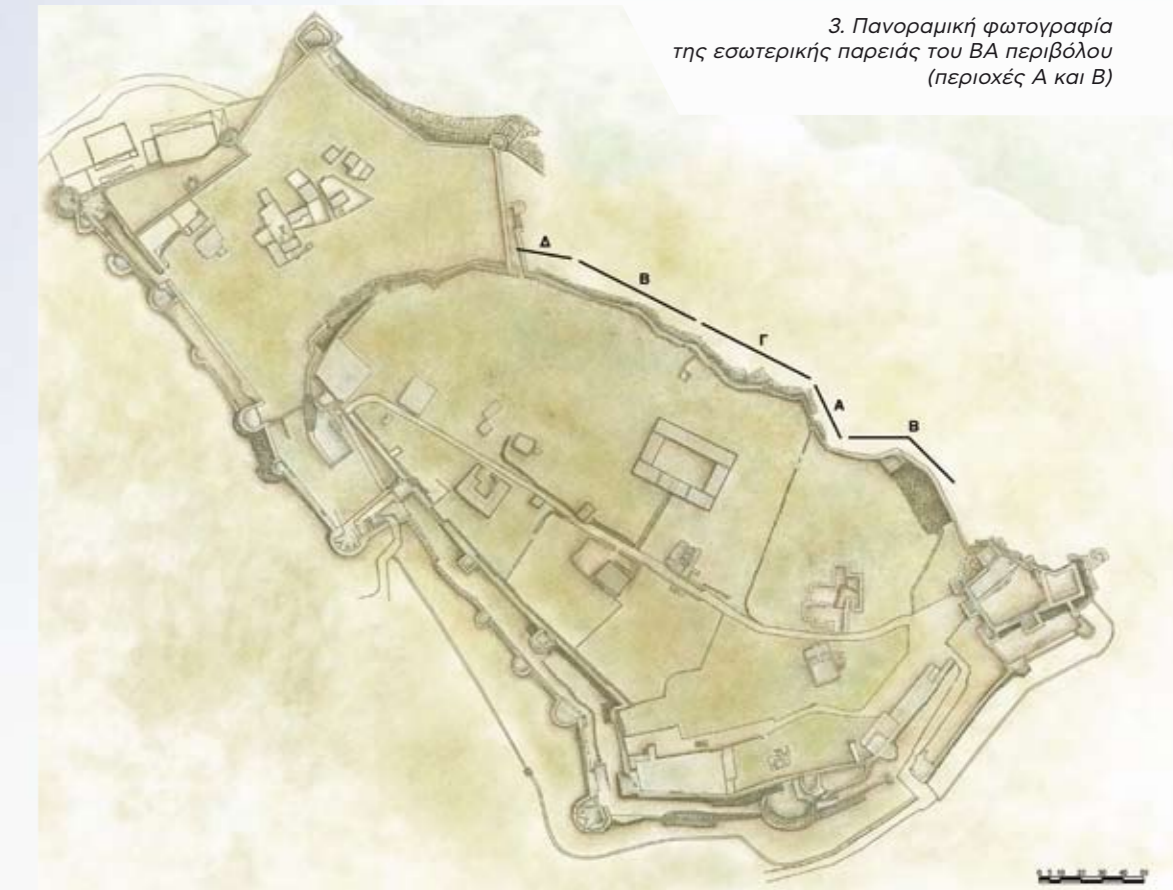
Στο πλαίσιο του έργου «Στερέωση και Αποκατάσταση του ΒΑ Περιβόλου (Περιοχή Β) του Άνω Κάστρου και Ανάπλαση μιας Οικίας Οθωμανικών Χρόνων στο Κάτω Κάστρο Μυτιλήνης», που χρηματοδοτήθηκε από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Βόρειο Αιγαίο 2014-2020, οι απαιτούμενες αφαιρέσεις επικώσεων και οι απαραίτητες διερευνητικές, ανασκαφικές εργασίες, που πραγματοποιήθηκαν κατά μήκος της εσωτερικής παρειάς **(3)** του περιβόλου, αποκάλυψαν τμήμα της οχύρωσης (συνολικού μήκους 130μ. και μέγιστου ύψους 14.20μ.), που ανάγεται τουλάχιστον σε δύο επάλληλες, οικοδομικές, χρονολογικές φάσεις **(3)**: το ανώτερο ορατό τμήμα της οχύρωσης (μέγιστου ύψους 14.20μ., πλάτους 1.20μ.) ανάγεται στην εποχή της Οθωμανικής κυριαρχίας (18^{ος} – 19^{ος} αι.). Η χτιστή ανωδομή του ανακατασκευάστηκε και επισκευάστηκε αρκετές φορές, λόγω φυσικών καταστροφών ή πολεμικών επιθέσεων. Διακρίνονται διαφορετικοί τρόποι δόμησης, που πιθανότατα ταυτίζονται και με διαφορετικές χρονολογικές φάσεις.

Στην υποκείμενη, υστεροβυζαντινή οχύρωση (14^{ος} αι.), (μήκους 74μ., μέγιστου ύψους 5μ., πλάτους 2.20μ.), η θεμελίωση εδράζεται στον λαξευμένο βράχο. Η διαμόρφωση της επίπεδης επιφάνειας στην εσωτερική του όψη, η ομοιομορφία του μεγέθους των επιλεγμένων λίθων και η ευστάθεια που επιτυγχάνονταν χάρη στην επιμελημένη λάξευσή τους και τη χρήση κονιάματος, καθώς και η σύνδεση των δύο παρειών του με εγκάρσιους λίθους (*διάτονους*), τεκμηριώνουν κατασκευαστικά την οικοδομική τεχνική που χρησιμοποιήθηκε κατά την εποχή των Γατελούζων. Τα εντοιχισμένα μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη, όπως σπόνδυλοι κιόνων, κιονίσκοι, κιονόκρανα, τρίγλυφα, επιστύλια, ενεπίγραφοι δόμοι, κίονες κ.ά., μαρτυρούν τις επισκευές και προσθήκες, στις οποίες προέβησαν οι Γατελούζοι, ενσωματώνοντας τμήματα των τειχών της βυζαντινής περιόδου.

1. Φωτογραφική άποψη της εξωτερικής παρειάς του ΒΑ περιβόλου (περιοχή Β)

3. Πανοραμική φωτογραφία της εσωτερικής παρειάς του ΒΑ περιβόλου (περιοχές Α και Β)

2. Τοπογραφικό σχέδιο κάστρου Μυτιλήνης (περιοχές αναστήλωσης Α, Β, Γ και Δ)